

LICEALIŚCI O SOLIDARNOŚCI

Rekordowa liczba 58 uczniów z dziewiętnastu szkół wzięła w tym roku udział w XIV Podbeskidzkim Konkursie Historycznym „Solidarni”.

Gdzie i kiedy zginął pochodzący z Gilowic koło Żywca student Stanisław Pyjas? Czego dotyczył pierwszy postulat Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego w Gdańsku w sierpniu 1980 roku? Gdzie i kiedy podpisano czwarte porozumienie, podpisane przez strajkujących i władze w lecie 1980 roku? Gdzie mieściła się centrala strajku generalnego na Podbeskidiu w styczniu i lutym 1981 roku? Na czym polegała operacja MO i SB o kryptonimie „Jodła”? Jak się nazywała największa na Podbeskidiu podziemna struktura „Solidarności”? Jak się nazywał jej współzałożyciel i pierwszy przewodniczący?

To tylko niektóre z czterdziestu pytań, z którymi zmierzyć się musieli finaliści XIV Podbeskidzkiego Konkursu Historycznego „Solidarni”, który odbył się w czwartek 6 lutego w gmachu Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. Armii Krajowej na bielskim osiedlu Beskidzkim. Organizatorami tego przedsięwzięcia od samego początku są podbeskidzka „Solidarność” i katowicki oddział Instytutu Pamięci Narodowej. Wszystkie finałowe pytania dotyczyły historii Polski z lat 1976-1989, w tym także wydarzeń, które w tamtym czasie miały miejsce na Podbeskidiu. W tym roku w konkursowych zmaganiach wzięła udział rekordowa liczba 58 uczniów z dziewiętnastu szkół ponadpodstawowych z Bielska-Białej, Cieszyna, Czechowicz-Dziedzic i Żywca.

Po ocenieniu prac okazało się, że padł w tym roku jeszcze jeden rekord: po raz pierwszy w dotychczasowej historii konkursu zwycięzca uzyskał 100 proc. punktów! Autorką tego rekordu i zdobywczynią pierwszego miejsca w tegorocznym konkursie okazała się Dorota Koziońska, uczennica 3 klasy VI LO im. Armii

Wręczenie nagród dla zwycięzców konkursu, od prawej: nauczyciel Rafał Kutryba, Sandra Telok, Dorota Koziońska, dyrektor VI LO Dorota Siwik i szef podbeskidzkiej „Solidarności” Marek Bogusz.

Krajowej w Bielsku-Białej, przygotowywana przez nauczyciela historii Rafała Kutrybę. Drugie miejsce przypadło uczniom także 3 klasy z tego samego liceum Sandrze Telok, której opiekunem był Jacek Żyrek. Trzecie miejsce zajęła Zuzanna Luranc, również trzecioklasistka, ale już z V LO w Bielsku-Białej, przygotowana przez historyka Jerzego Jędrękę.

– Data finału konkursu nie jest przypadkowa – to dzień zakończenia podbeskidzkiego strajku generalnego w 1981 roku. Ten konkurs, podobnie jak odbywająca się co roku gra uliczna, poświęcona także „Solidarności”, pomagają uczniom lepiej poznać najnowszą historię naszego kraju i tego regionu. Cieszę się, że z roku na rok rośnie liczba uczestników i pojawiają się nowe szkoły reprezentowane w tym konkursie. Mam wielki szacunek i uznanie zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli za trud przygotowa-

do tego konkursu – mówi Artur Kasprzykowski z IPN, główny organizator konkursu.

Tradycją się stało, że podsumowanie finału konkursu połączone ze spotkaniem z uczestnikami opozycji antykomunistycznej na Podbeskidiu. W tym roku gośćmi tymi byli Andrzej Grajewski i Janusz Okrzesik. W spotkaniu uczestniczyli także dyrektor katowickiego Oddziału IPN Andrzej Sznajder oraz członek Prezydium podbeskidzkiej „Solidarności” Piotr Gołąb. W trakcie finałowego spotkania wszyscy uczestnicy konkursu oraz ich nauczyciele otrzymali dyplomy oraz książkowe upominki ufundowane przez IPN, podbeskidzką „Solidarność” oraz gdański Instytut Dziedzictwa Solidarności.

Na koniec – dla zainteresowanych – podajmy odpowiedzi na przytoczone we wstępie py-

Zdobywczynią trzeciej nagrody Zuzanna Luranc z V LO podczas rozwiązywania finałowego testu.

tania. Stanisław Pyjas zginął 7 maja 1977 r. w Krakowie. Pierwszy gdański postulat z 1980 r. dotyczył prawa do tworzenia niezależnych od partii i pracodawców wolnych związków zawodowych. Czwarte porozumienie podpisane zostało 11 września 1980 r. w Hucie Katowice w Dąbrowie Górniczej (zwane Porozumieniem Katowickim). Centrala strajku generalnego na Podbeskidiu mieściła się w świetlicy Zakładów Przemysłu Węglanego „Bewelana”. Operacja „Jodła” polegała na internowaniu działaczy „Solidarności” i innych ugrupowań opozycyjnych w chwili wprowadzenia stanu wojennego. Największą podziemną strukturą „Solidarności” na Podbeskidiu była działająca od początku 1982 roku Regionalna Komisja Wykonawcza „Trzeci Szereg”. Jej współzałożycielem i pierwszym szefem był Jerzy Binkowski z bielskiego zakładu FSM.

Z FABRYCZNEJ HALI DO KOŚCIOŁA

STRAJKOWY KRZYŻ

W środę 5 lutego w kościele Jezusa Chrystusa Odkupiciela Człowieka w Bielsku-Białej uroczystie odsłonięta została tablica, upamiętniająca strajk generalny na Podbeskidiu w 1981 roku, przeniesiona w to miejsce z hali dawnego FSM w związku z likwidacją zakładów Powertrain.

Tablica, wykonana w 2012 roku przez prof. Czesława Dźwigaję z oryginalnym krzyżem z 1981 roku, upamiętniała mszę świętą odprawioną na zakończenie strajku 6 lutego 1981 roku w hali Fabryki Samochodów Małolitrażowych. – Tamten krzyż, symbol strajkowego zwycięstwa „Solidarności” i równocześnie znak wiary robotników FSM-u, przetrwał na fabrycznej hali także czas stanu wojennego, broniony, często kosztem represji, przez pracowników fabryki – mówił Artur Kasprzykowski z katowickiego Oddziału IPN, przypominając przed mszą św. historię strajku na Podbeskidiu i dzieje tego niezwykłego krzyża.

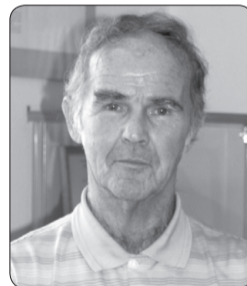
Tablicę w jej nowym miejscu odsłonieli wspólnie przewodnicząca „Solidarności” w spółkach Fiata Wanda Stróżyk oraz szef podbeskidzkiej „Solidarności” Marek Bogusz, a jej poświęcenia dokonał ks. prałat Józef Oleszko, duszpasterz ludzi pracy diecezji bielsko-żywieckiej.

– Ten strajkowy krzyż był i jest znakiem nadziei i zwycięstwa, choć wciąż jest ociosywany, chowany do magazynów i worków – mówił w homilii ks. prałat Teodor Suchoń, który 44 lata wcześniej sprawował na fabrycznej hali w FSM dziękczynną mszę świętą na zakończenie strajku. – W tamtym naszym proteście w gruncie rzeczy chodziło o wolność – tę wewnętrzną i zewnętrzną, przez małe i wielkie „W”. Tymczasem historia zatoczyła koło i pytanie o tę wolność jest wciąż istotne i aktualne, podobnie jak pytanie o trwanie przy krzyżu.

Na zakończenie mszy historię obrony krzyża na fabrycznej hali FSM przypomniał Marian Krupa z koła emerytów fiatowskiej „Solidarności”. Wymienił nazwisko Franciszka Słowika, który za opiekę nad krzyżem był szykanowany przez swych przełożonych, aż w końcu zmuszony do odejścia z zakładu. Przypomniał także rolę Wandy Stróżyk w trakcie sporu z dyrekcją Fiata, która próbowała usunąć ten krzyż w... 2009 roku. Skończyło się wówczas na zwycięstwie „Solidarności” – krzyż powrócił na swe miejsce wzbogacony o okazałą tablicę – instalację autorstwa prof. Czesława Dźwigaję. Podziękował też w imieniu związkowców proboszczowi parafii Jezusa Chrystusa Odkupiciela Człowieka ks. Piotrowi Borgoszowi za życzliwość i umożliwienie umieszczenia tablicy i krzyża w kościele.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

WIESŁAW WRÓBEL (1942-2025)

Smutna wiadomość zza oceanu: 6 lutego 2025 roku w Los Angeles zmarł Wiesław Wróbel, w 1981 roku przewodniczący „Solidarności” w Bielskiej Fabryce Armatur „Befa” i szef Sekcji Interwencji podbeskidzkiej „Solidarności”, sygnatariusz porozumienia kończącego podbeskidzki strajk generalny, internowany w stanie wojennym. Miał 82 lata.

Zapamiętamy Go jako oddanego związkowca, a przede wszystkim życzliwego, pogodnego i prawnego człowieka. Rodzinie, przyjaciółom i współpracownikom Zmarłego składamy wyrazy współczucia i solidarności w bólu.

Wieczne odpoczywanie racz Mu dać Panie...

Wiesław Wróbel urodził się 12 września 1942 r. w Bielsku-Białej. W latach 1957-1982 pracował jako frezer na oddziale na-

zędziwni Bielskiej Fabryki Armatur Befa. 26 sierpnia 1980 r. był współorganizatorem wiecu i strajku w tym zakładzie. Od września 1980 r. organizował zakładową „Solidarność” – został przewodniczącym Komitetu Założycielskiego, następnie Komisji Zakładowej, był także członkiem Prezydium Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego NSZZ „S” w Bielsku-Białej. W styczniu i lutym 1981 roku podczas strajku generalnego Regionu Podbeskidzie był członkiem Prezydium Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego i sygnatariuszem porozumienia kończącego strajk w dniu 6 lutego 1981 roku.

Po wyborach na I WZD Regionu Podbeskidzie wszedł w skład Prezydium ZR, w Regionie pełnił funkcję kierownika Sekcji Interwencji. Był także delegatem na I Krajowy Zjazd Delegatów, od listopada 1981 r. był przedstawicielem Regionu w Komisji Interwencji i Praworzędności „S”.

13 grudnia 1981 r. został internowany i osadzony w Ośrodku Odosobnienia w Jastrzębiu-Szerokiej, skąd został zwolniony 19 marca 1982 r. Od grudnia 1982 r. przebywał na emigracji w USA – w latach 1983-2008 pracował jako operator maszyn w firmie Honeywell International w Los Angeles; od 2008 roku przebywał na emeryturze.

Za swą działalność został uhonorowany Krzyżem Wolności i Solidarności – odebrał go 11 listopada 2017 roku w Konsulacie RP w Los Angeles.